

Гриценко Альона Русланівна,
здобувач ступеня вищої освіти
бакалавра навчально-наукового
інституту № 1 Національної академії
внутрішніх справ
Науковий керівник:
доцент кафедри економічної безпеки
та фінансових розслідувань
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат економічних наук, доцент
Овчаренко Леся Валеріанівна

ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ТА ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Корупція – це правопорушення, яке полягає у використанні посадовими особами свого службового становища й своїх службових повноважень для особистого збагачення. Корупцією є дії посадової особи, яка приймає, випрошує або вимагає винагороди, або дії представника приватного бізнесу (чи просто громадянина), який пропонує винагороду з метою порушити чи обминути закон з метою отримання переваг або особистої вигоди. Корупція є процесом, в який залучені як мінімум дві сторони [1].

Корупція, її масштаби, специфіка і динаміка – наслідок загальних політичних, соціальних та економічних проблем країни. Корупція завжди збільшується, коли країна знаходиться у стадії модернізації. Україна переживає зараз не просто модернізацію, а докорінну ломку громадських, державних, економічних, соціальних і психологічних підвалин. Тому не дивно, що вона слідує загальним закономірностям розвитку, в тому числі – негативним. Зв'язок між корупцією та породжуючими її проблемами двосторонній. З одного боку, ці проблеми посилюють корупцію, а їх рішення може сприяти зменшенню корумпованості. З іншого боку, масштабна корупція консервує і загострює проблеми перехідного періоду, заважає їх вирішенню. Звідси випливає, що по-перше, зменшити і обмежити корупцію можна тільки одночасно вирішуючи проблеми що її породжують; і, по-друге, вирішенню цих проблем сприятиме протидія корупції з усією рішучістю у всіх напрямках [2].

Основні причини виникнення корупції в Україні можна умовно поділити на наступні:

- політичні: пов'язані з можливістю використовувати надані повноваження для задоволення приватних інтересів;

- економічні: з огляду на можливість використання державними службовцями їх повноважень у сфері управління економікою;

- правові: неефективна система антикорупційних засобів та недосконале законодавство у сфері протидії корупції;

- організаційно-управлінські: пов'язуються з можливістю посадовими особами прийняття рішень на свій розсуд, масове заміщення посад державних службовців шляхом використання особистих зв'язків;

- соціально-психологічні: низька громадянська свідомість; менталітет, що деформується усвідомленням можливості без зайвих зусиль та втрати часу вирішити будь-яке питання тощо;

- економічні: складна економічна ситуація в країні, низький рівень заробітної плати [3].

У міркуваннях про нинішній стан України масштабна корупція стала однією з головних і загальноприйнятих тез. Одночасно вона як і раніше розглядається лише як один з видів злочинів, притаманних аморальним чиновникам. Вкрай слабо усвідомлюються негативні наслідки корупції, що, природно, погіршує терпиме ставлення до неї.

Згідно зі ст. 34 Конвенції ООН проти корупції «з належним урахуванням добросовісно набутих прав третіх осіб кожна Держава-учасниця вживає заходів відповідно до основоположних принципів свого внутрішнього права, щоб урегулювати питання про наслідки корупції». У ст. 35 Конвенції ООН проти корупції передбачено, що «кожна Держава-учасниця вживає таких заходів, які можуть бути необхідними, відповідно до принципів її внутрішнього права, для забезпечення того, щоб юридична або фізична особа, яка зазнала шкоди в результаті будь-якого корупційного діяння, мала право порушити провадження щодо осіб, які несуть відповідальність за цю шкоду, з метою одержання компенсації» [4].

Отже, визначено такі способи усунення наслідків корупційних правопорушень:

- 1) відшкодування державі збитків, шкоди, завданих унаслідок вчинення корупційного правопорушення;

2) відшкодування фізичним та юридичним особам збитків, моральної або майнової шкоди, завданих унаслідок вчинення корупційного правопорушення;

3) скасування нормативно-правових актів, рішень, виданих (прийнятих) внаслідок учинення корупційного правопорушення, органом або посадовою особою, уповноваженою на їх прийняття чи скасування;

4) визнання актів, рішень незаконними у судовому порядку;

5) визнання нікчемними правочинів, укладених унаслідок корупційного правопорушення;

6) конфіскація майна, одержанного внаслідок вчинення корупційного правопорушення і стягнення на користь держави коштів у розмірі вартості незаконно отриманих послуг чи пільг.

Відповідно до ч. 1 ст. 68 Закону України «Про запобігання корупції» фізичні та юридичні особи, права яких порушено внаслідок учинення корупційного правопорушення і яким завдано моральної шкоди, збитків, мають право на відновлення прав, відшкодування збитків, шкоди в установленому законом порядку [5].

Крім цього, ч. 2 ст. 68 Закону України «Про запобігання корупції» визначено, що збитки, шкода, завдані фізичній або юридичній особі внаслідок незаконних рішень, дій або бездіяльності суб'єкта, який здійснює заходи щодо запобігання і протидії корупції, відшкодовуються з Державного бюджету України в установленому законом порядку [5]. Варто зазначити, що не можуть бути визнані, а отже, і відновлені права, які здійснюються юридичними і фізичними особами з порушенням законодавства. Право, одержане особою в обхід закону, наприклад, шляхом підкупу посадової особи, не може бути відновлено судом. Водночас одним із видів відновлення становища, що існувало до порушення права, є поновлення на роботі незаконно звільненої особи.

Найбільш ефективний шлях запобігання корупції – це усунення причин і умов, які її породжують та сприяють її існуванню. Для цього необхідно постійно підвищувати престиж державної служби, зміцнювати мотивацію у вигляді матеріальної зацікавленості, належного матеріально-технічного, соціального та правового забезпечення, і, водночас, посилити відповідальність за вчинення корупційних правопорушень.

Список використаних джерел

1. Про причини корупції або корупціогенні фактори.
URL: <https://zakon.help/article/korupciya-prichini-korupcii-korupciogenni-faktori?menu=168>.
2. Антикорупційна політика в Україні. Мультимедійний навчальний підручник. НАВС. 2016. URL: https://arm.naiu.kiev.ua/books/atikoruption/lectures/lecture_1.html.
3. Про причини корупції або корупціогенні фактори.
URL: <https://buhgalter.com.ua/news/zapobigannya-ta-protydiya-koruptsii/pro-prichini-koruptsiyi-abo-koruptsiogenni-faktori/>.
4. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції: документ 995_c16, ратифікація від 18.10.2006, підстава – 251-V, ст. 35. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text.
5. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-УІІ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.

Калашнік Євгеній Олександрович,

здобувач ступеня вищої освіти
бакалавра факультету підготовки
фахівців для підрозділів кримінальної
поліції Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:

доцент кафедри оперативно-розшукової
діяльності факультету підготовки
фахівців для підрозділів кримінальної
поліції Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент
Телійчук Віталій Григорович

АНАЛІТИЧНИЙ ПРОДУКТ СТРАТЕГІЧНОГО АНАЛІЗУ ЯК БАЗОВИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ У БОРОТЬБІ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ

За сучасних умов мінливої реальності закономірно виникає необхідність у якісному прогнозуванні, своєчасному виявленні, попередженні та нейтралізації загроз Національній безпеці Україні, однак, варто звернути увагу не лише на національний, але й на транскордонний аспект поширення загроз – явища злочинності. Очевидно, що в боротьбі із зазначеною проблемою залучається максимально різноманітний спектр правоохоронних органів та організацій, однак, ми